

КЛАСИФІКАЦІЯ СУДОВИХ ПОМИЛОК

Лук'яненко В.О.,

аспірант Київського міжнародного університету
адвокат Адвокатського об'єднання «ЛІГАЛ ВЕРІТІ»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-2721-349X>

Лук'яненко В.О. Класифікація судових помилок.

У статті досліджується класифікація та види судових помилок за конкретними критеріями. Встановлено, що класифікація судових помилок може бути заснована на різних ознаках або властивостях, але перевагу, найчастіше, віддають тим, що мають сутнісний, головний характер, що сприяє точнішому розумінню суті судових помилок, виявленню їхнього впливу на правосуддя та розробленню відповідних заходів реагування. За допомогою класифікації складні й різноманітні правові явища впорядковуються, узагальнюються в групи, класи, види тощо. Класифікація слугує важливим прийомом для структурування знань та спрощення їх подальшого аналізу і інтерпретації.

Під час проведеного дослідження запропоновано наступну класифікацію судових помилок: 1) залежно від впливу на правову долю судового рішення: суттєві; несуттєві; 2) залежно від об'єктивного сприйняття: очевидні; неочевидні; 3) залежно від функціональної приналежності застосовуваних норм: матеріальні; процесуальні; 4) залежно від процесуального реагування: виявлені; латентні; 5) залежно від обсягу: повні; часткові; 6) залежно від типу: технічні; змістовні; 7) залежно від причини: суб'єктивні; об'єктивні; 8) залежно від стадії юрисдикційного процесу застосування права: помилки, допущені під час встановлення фактичних обставин справи; помилки, допущені під час юридичної кваліфікації цих фактичних обставин; помилки, допущені під час ухвалення рішень у справі; 9) залежно від повторюваності та поширеності: типові; атипові. Зазначено, що хоча наведена класифікація не претендує на повноту і потребує подальших уточнень, її застосування на практиці може дати можливість своєчасно виявляти та попереджати наслідки допущення подібних помилок. Розуміння суті різних видів судових помилок є ключовим для розробки ефективних механізмів їх усунення. Вивчення цих помилок допомагає виявити причини їх виникнення та розробити стратегію для їх попередження та виправлення.

Ключові слова: *судова помилка, класифікація судових помилок, види судових помилок, адміністративне судочинство, адміністративні суди.*

Lukianenko V.O. Classification of miscarriages of justice.

The article examines the classification and types of miscarriages of justice by specific criteria. It is established that the classification of miscarriages of justice may be based on various features or properties, but preference is often given to those which are essential and fundamental in nature, which contributes to a more accurate understanding of the essence of miscarriages of justice, identification of their impact on justice and development of appropriate response measures. With the help of classification, complex and heterogeneous legal phenomena are organized and generalized into groups, classes, types, etc. Classification is an important technique for structuring knowledge and simplifying its further analysis and interpretation.

In the course of this study, the author proposes the following classification of miscarriages of justice: 1) depending on the impact on the legal fate of a court decision: substantial; insubstantial; 2) depending on objective perception: obvious; not obvious; 3) depending on the functional affiliation of the applicable rules: substantive; procedural; 4) depending on the procedural response: detected; latent; 5) depending on the scope: complete; partial; 6) depending on the type: technical; substantive; 7) depending on the reason: subjective; objective; 8) depending on the stage of the jurisdictional process of application of law: errors made in establishing the factual circumstances of a case; errors made in the legal qualification of these factual circumstances; errors made in making decisions in a case;

9) depending on the recurrence and prevalence: typical; atypical. It is noted that although the above classification does not claim to be complete and requires further refinement, its application in practice may make it possible to timely identify and prevent the consequences of such errors. Understanding the essence of different types of miscarriages of justice is key to developing effective mechanisms for their elimination. Studying these errors helps to identify the causes of their occurrence and develop a strategy for their prevention and correction.

Key words: judicial error, classification of judicial errors, types of judicial errors, administrative proceedings, administrative courts.

Постановка проблеми. Під час вивчення правових явищ, обговорення і розв'язання певних юридичних питань науковці часто вдаються до використання конкретних техніко-юридичних прийомів. Одним із базових прийомів, що застосовуються в юриспруденції, є класифікація. Він дає змогу групувати аналізовані правові явища за окремими категоріями з урахуванням найістотніших ознак, їм притаманних, що сприяє глибшому розумінню та аналізу правової реальності. За допомогою класифікації складні й різноманітні правові явища впорядковуються, узагальнюються в групи, класи, види тощо. Класифікація слугує важливим прийомом для структурування знань та спрощення їх подальшого аналізу і інтерпретації.

У розрізі правових досліджень, присвячених судовим помилкам, класифікація відіграє ключову роль. Вона сприяє не тільки глибшому розумінню цього соціально-правового явища, а й дає уявлення про подальші шляхи дослідження його проблематики. Поділ судових помилок на категорії відповідно до певних критеріїв дає змогу глибше дослідити їхні причини, виявляти закономірності та, зрештою, розробити ефективні стратегії щодо їхнього запобігання та усунення.

Питанням, що стосуються судових помилок, нині присвячено досить багато робіт таких авторів як: В.І. Бобрик, В.С. Гошовський, І.М. Зайцев, Ю.І. Кравець, Н.М. Кушнір, П.П. Микуляк, Н.М. Савчин та ін. Разом з тим, дотепер не вироблено єдиної їхньої класифікації, а це має величезне значення для досягнення судочинством поставлених перед ним цілей і завдань.

Класифікація судових помилок може бути заснована на різних ознаках або властивостях, але перевагу, найчастіше, віддають тим, що мають сутнісний, головний характер, що сприяє точнішому розумінню суті судових помилок, виявленню їхнього впливу на правосуддя та розробленню відповідних заходів реагування.

Мета дослідження полягає в розгляді різних видів судових помилок для створення системи класифікації, яка допоможе краще розуміти їх різновиди та особливості.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні використовують різні підходи до класифікації судових помилок, розглянемо основні з них:

1. Залежно від впливу на правову долю судового рішення, судові помилки можна поділити на: суттєві та несуттєві.

Несуттєві судові помилки, хоча й не впливають на стабільність судових рішень, можуть чинити негативний вплив на своєчасний розгляд і вирішення судових справ. Ці помилки, незважаючи на їхню незначність, перешкоджаючи своєчасному розгляду і вирішенню справ, уповільнюють процес правосуддя, знижуючи ефективність судочинства. Цей вид помилок не тягне за собою скасування або зміну судових рішень, проте призводить до невиправданих ресурсних витрат.

Несуттєві помилки зазвичай є легко впізнаваними й очевидними, вони не приховані складними обставинами або деталями справи, їх можна без зусиль розглядіти та ідентифікувати. Найчастіше виявлення несуттєвих помилок не вимагає докладання значних зусиль, тому що, в більшості випадків, їх легко виявити під час поверхневого огляду або первинній перевірці акта судового розгляду справи.

На відміну від несуттєвих помилок, суттєві помилки несуть більш значущий для справи деструктивний ефект. Вони не тільки порушують процес винесення справедливого рішення, а й виступають підставою для скасування або зміни судового рішення. В юриспруденції, серйозні порушення, які впливають на результат справи, зазвичай асоціюються з незаконністю та необґрунтованістю судових рішень. Приміром, суд апеляційної інстанції переглядає справу за наявними у ній і додатково поданими доказами та перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів та вимог апеляційної скарги (ч. 1 ст. 308 КАС України [1]). Недостатньо обґрунтоване матеріалами справи, таке, що суперечить їм, ґрунтується на порушенні або неправильному застосуванні норм матеріального чи процесуального права, судові рішення підлягає скасуванню або зміні.

В межах Кодексу адміністративного судочинства України незаконним є рішення, ухвалене судом всупереч норм матеріального права, при недотриманні норм процесуального права. Що стосується необґрунтованого рішення, то ним є рішення, ухвалене судом на підставі часткового і одностороннього з'ясування обставин справи. Існує важливий взаємозв'язок між незаконністю та необґрунтованістю. Коли рішення виносяться з порушенням норм права, воно автоматично втрачає свою обґрунтованість, оскільки правова легітимність є ключовим елементом визнання його законним. Аналогічно, рішення, яке не відповідає фактичним обставинам справи або прямо суперечить наявним фактам, не може розглядатися як обґрунтоване. Це підкреслює значущість точного та неупередженого розгляду всіх обставин справи в кожному конкретному випадку.

Необґрунтованість судового рішення може виникати як з юридичних, так і з фактичних невідповідностей. Юридичні невідповідності пов'язані із застосуванням норм права, що не мають відношення до справи, або неправильною інтерпретацією норм права, в той час як фактичні невідповідності виникають, коли висновки суду не відображають дійсний стан справ, що ґрунтується на представлених доказах. В обох випадках, судові рішення, що ґрунтуються як на юридичних, так і фактичних невідповідностях, призводять до підриву довіри до правосуддя. Тому вкрай важливо, щоб судові рішення були не тільки законними, а й ретельно обґрунтованими, щоб вони могли служити істинній меті правосуддя – досягненню справедливості. Важливо розуміти відмінність між несуттєвими та суттєвими помилками, оскільки останні мають глибокі наслідки для реалізації принципу справедливості судового розгляду.

2. Залежно від об'єктивного сприйняття, судові помилки можна поділити на: очевидні та неочевидні.

Помилки, які легко ідентифікуються в судових рішеннях або під час процесуальних дій, називаються очевидними. Вони є ясними та недвозначними, внаслідок чого їх виявлення та розпізнання цілком під силу звичайній людині, яка не має спеціальної правової освіти. Прикладами таких помилок можуть бути описки і очевидні арифметичні помилки, явне недотримання встановлених строків або процедур, неправильне цитування норм законів тощо.

Що стосується неочевидних судових помилок, то їхнє виявлення вимагає проведення аналізу, що включає в себе необхідність розуміння не тільки форми, а й суті процесуальних документів, глибини фактів і супутньої правозастосовчої практики. Неочевидні помилки часто проявляються в складних юридичних нюансах, які стосуються неправильної інтерпретації норм права, неправильної оцінки юридичних фактів або неправомірного застосування юридичних принципів. Їх ідентифікація та виправлення вимагають спеціалізованих знань і досвіду у відповідній галузі права.

Очевидні помилки легше виправляються і підлягають врегулюванню на ранніх стадіях процесу. Так, суд, який постановив судові рішення, може з власної ініціативи або за заявою учасника справи чи іншої заінтересованої особи виправити допущені в судовому рішенні цього суду описки, очевидні арифметичні помилки незалежно від того, набрало судові рішення законної сили чи ні (ч. 1 ст. 253 КАС України [1]). На відміну від очевидних помилок неочевидні вимагають докладання значних зусиль для їх локалізації та виправлення. Небезпека неочевидних судових помилок полягає в їхній прихованій природі: часто вони залишаються непоміченими судом, який розглядає справу з початку. Як наслідок, такі помилки виправляються в процесі апеляційного оскарження.

3. Залежно від функціональної приналежності застосовуваних норм, судові помилки можна поділити на: матеріальні та процесуальні.

Матеріальні помилки пов'язані з неправильним застосуванням норм матеріального права, що негативно впливає на правову оцінку встановлених фактів. Неправильним застосуванням норм матеріального права вважається: неправильне тлумачення закону або застосування закону, який не підлягає застосуванню, або незастосування закону, який підлягав застосуванню (ч. 2 ст. 317 КАС України [1]). За неправильного застосування норм матеріального права, сама суть фактичних обставин справи залишається незмінною, але їхня правова оцінка спотворена, а отже, справа отримує неправильне рішення.

Судові процесуальні помилки стосуються порушення встановлених процедур або правил судочинства. Вони можуть проявлятися в широкому спектрі дій або бездіяльності, пов'язаних з організацією та проведенням судового розгляду, включно зі збором та оцінкою доказів, дотриманням процесуальних строків, забезпеченням прав сторін тощо. Так, згідно ч. 3 ст. 317 КАС України до судових процесуальних помилок відносять: 1) розгляд справи неповноважним складом суду;

2) участь в ухваленні судового рішення судді, якому було заявлено відвід, і підстави його відводу визнано судом апеляційної інстанції обґрунтованими, якщо апеляційну скаргу обґрунтовано такою підставою; 3) розгляд справи адміністративним судом за відсутності будь-якого учасника справи, не повідомленого належним чином про дату, час і місце судового засідання, якщо такий учасник справи обґрунтовує свою апеляційну скаргу такою підставою; 4) прийняття судом рішення про права, свободи, інтереси та (або) обов'язки осіб, які не були залучені до участі у справі; 5) не підписання судового рішення будь-ким із суддів або підпис не тими суддями, які зазначені у судовому рішенні; 6) ухвалення судового рішення суддями, які не входили до складу колегії, що розглядала справу; 7) розгляд судом справи за правилами спрощеного позовного провадження, яка підлягала розгляду за правилами загального позовного провадження [1]. Як ми бачимо, основна відмінність процесуальних помилок від матеріальних полягає в тому, що вони не стосуються питань правильності застосування матеріального права до фактичних обставин справи, а пов'язані виключно з процесом розгляду справи. Розуміння відмінностей між матеріальними і процесуальними помилками має вирішальне значення, оскільки воно впливає на наслідки помилок у правосудді.

4. Залежно від процесуального реагування, судові помилки можна поділити на: виявлені та латентні.

Виявлені помилки – це ті недоліки або порушення, що були виявлені під час судового розгляду, у процесі подальшого перегляду судових рішень, незалежно від того, вплинули вони на скасування або зміну судового рішення чи ні. На відміну від них, латентні (приховані) помилки залишаються нерозкритими і, отже, не тягнуть за собою безпосередніх юридичних наслідків, таких як скасування або зміна судового рішення. Проте ці приховані помилки існують в юридичній реальності та справляють помітний негативний вплив на якість правосуддя.

Своєю правовою природою латентні помилки зобов'язані принципу об'єктивної істини. Принцип об'єктивної істини в адміністративному процесі слід розглядати як обов'язок усіх уповноважених на ведення процесу органів глибоко і всебічно досліджувати всі обставини, що зумовили правозастосовчу діяльність. Він зумовлений завданнями щодо організації найбільш доцільної, оптимальної і заснованої на законі діяльності державного управління, а також завданнями з охорони і забезпечення прав і законних інтересів громадян, підприємств, установ і організацій [2, с. 73]. Принцип об'єктивної істини є основоположним принципом судочинства, відповідно до якого суд, зберігаючи неупередженість, створює необхідні умови для всебічного і повного дослідження обставин справи.

Специфіка судового пізнання зумовлена його метою – встановленням, у рамках судового розгляду, юридичної істини, яка відрізняється від об'єктивної істини. Юридична істина орієнтована на інтерпретацію і застосування правових норм до подій, що відбулися в дійсності. Вона не завжди збігається з об'єктивною істиною, яка являє собою фактичний стан речей, незалежний від правової інтерпретації. Об'єктивна істина ґрунтується на реальних подіях і фактах, що існують незалежно від їхнього юридичного значення і трактування. Вона є незмінною та універсальною, сприймається у вигляді реальності, що отримала правильне відображення у свідомості людей. На відміну від цього, юридична істина відображає юридично значущі обставини справи. Вона пов'язана з правовою інтерпретацією фактів, беручи до уваги норми і принципи права, а також мету і завдання правосуддя.

У контексті судового розгляду, юридична істина являє собою консенсус, досягнутий судом на основі доказів і законодавства, який визначає юридичну реальність справи. Це відображення не просто дійсності, а дійсності, просіяної через призму правових норм і процедур. Тому встановлення істини є ключовим елементом судочинства, спрямованим на досягнення справедливості в межах чинної правової системи. Не можна не погодитися з позицією Ю.М. Руденко [3, с. 56], що пізнаючи обставини справи, встановлюючи істину, суд сприймає її за юридичну та закріплює в судовому рішенні. Водночас він надає судовому рішенню зовні привабливої форми, за якою навіть досвідченому юристу не завжди вдається розгледіти підміну істини, юридичної на об'єктивну: з'являється прихована судова помилка, яка зовні нічим себе не виявляє. Практично це означає те, що помилка не виявлена і не усунута, оскільки судові рішення не оскаржувалися сторонами або іншими особами, які беруть участь у справі.

Латентні помилки в судовій практиці, хоча й існують у реальності, залишаються невидимими для системи правосуддя і не фіксуються у статистичних звітах про діяльність судових інстанцій.

Це не тільки завдає шкоди приватним і публічним інтересам, а й веде до спотворення даних про результати та якість роботи судової системи загалом. Оскільки латентні помилки не фіксуються, вони не виправляються в рамках наявних судових процедур. Латентні помилки являють собою серйозний виклик для забезпечення справедливого та ефективного правосуддя. У зв'язку з неможливістю визначити, у чому проявляються латентні помилки, основним шляхом щодо суттєвого зниження їхньої кількості, є загальне підвищення якості роботи суддівського корпусу та інституту адвокатури.

5. Залежно від обсягу, судові помилки можна розділити на: повні та часткові.

Повна помилка в контексті судового рішення передбачає настільки грубу неправильність, що робить саме рішення незаконним загалом, вимагаючи його повного скасування. Така помилка зазвичай пов'язана з серйозним порушенням норм матеріального або процесуального права. Причини виникнення повної помилки можуть бути різноманітними: недостатнє або помилкове з'ясування різних аспектів справи (як фактичних, так і правових), некоректна оцінка зібраних доказів, хибне тлумачення правових норм, неправильне визначення заходів державного примусу чи інших юридичних наслідків, що випливають з правозастосовного акта тощо. Відмінні характеристики такої помилки включають наявність значної шкоди і неможливість усунення завданої шкоди без скасування судового рішення. Законодавець найчастіше включає в процесуальний кодекс зазначені помилки окремим переліком (ч. 3 ст. 317 КАС України, ч. 3 ст. 277 ГПК України, ч. 3 ст. 376 ЦПК України, ч. 2 ст. 412 КПК України), розглядаючи їх як обов'язкові підстави для скасування судового рішення.

На відміну від повної помилки, часткова помилка тягне за собою менш серйозні наслідки і може бути виправлена шляхом часткової зміни судового рішення. Такі помилки не ставлять під сумнів дійсність усього судового рішення, а стосуються окремих його аспектів або елементів. Часткові помилки зазвичай дають змогу зберегти основні висновки суду, отримані в результаті аналізу встановлених обставин, підтверджених дослідженими доказами.

6. Залежно від типу, судові помилки можна поділити на: технічні, пов'язані з формальними порушеннями під час підготовки акта судового розгляду справи, та помилки, які стосуються його змістовної сторони (змістовні помилки).

Технічні помилки виникають унаслідок неправильного оформлення акта судового розгляду справи, а саме: некоректного, неповного заповнення судового рішення, залишення в ньому неурочинених виправлень, різних текстових незрозуміlostей тощо. В основі технічних помилок лежать синтаксичні, граматичні, орфографічні та фактографічні похибки. Хоча такі помилки не зачіпають глибинну суть правових питань, унаслідок чого не можуть негативно впливати на результат справи, вони суттєво впливають на загальне сприйняття правильності та законності рішень, що ухвалюються судовими інстанціями.

З іншого боку, помилки, пов'язані зі змістом судового рішення, зачіпають питання: обставин справи, що були встановлені судом; доказів, на яких ґрунтуються висновки суду щодо цих обставин; доводів, через які суд відкидає ті чи інші докази; правових актів, якими керувався суд тощо. Наслідки таких помилок більш значні, оскільки вони можуть прямо вплинути на результат справи, не тільки завдаючи шкоди правам та інтересам заінтересованих осіб, які беруть участь у цьому конкретному процесі, а й сприяти підриву основ судочинства. Змістовні помилки не є очевидними і не можуть бути виявлені за допомогою поверхневого аналізу тексту рішення. Для їх виправлення потрібне не просто формальне коригування, а глибокий перегляд і аналіз акту судового розгляду справи, що може суттєво змінити ухвалене судом рішення.

7. Залежно від причини, судові помилки можна поділити на: суб'єктивні та об'єктивні.

Поділ помилок на суб'єктивні та об'єктивні відіграє важливу роль у судовій практиці. Такий поділ не тільки допомагає в аналізі помилок, а й надає можливість для більш коректної оцінки дій судді, у рішенні якого було знайдено помилку. Відмінності між суб'єктивними та об'єктивними помилками дають змогу встановити, чи була помилка зроблена через недогляд, необізнаність, чи внаслідок чийось навмисних дій.

Походження суб'єктивних помилок слід шукати в недосконалому пізнанні судді. Найчастіше їх пов'язують з особистісними якостями судді, такими як упередженість, недостатня кваліфікація або неправильне розуміння правових норм, що вказує на можливі недоліки в професійній діяльності або стандартах професійної поведінки особи. Об'єктивні помилки, з іншого боку, виникають через зовнішні об'єктивні чинники, які не залежать від особистості судді,

наприклад, через складність спору, що виник, неоднозначність законодавства, новизну правової проблематики тощо. Виникнення таких факторів неможливо попередити навіть за найсумліннішого ставлення судді до своїх посадових вимог [4, с. 33-34]. Зазначені відмінності є критично важливими при оцінці дій судді та визначенні необхідності притягнення його до дисциплінарної відповідальності. Розуміння, чи була помилка зроблена ненавмисно, чи навмисно, через неухважність, чи через низьку кваліфікацію судді тощо, допомагає визначити ступінь відповідальності та обрати відповідні заходи дисциплінарного впливу. У такий спосіб, класифікація помилок за причиною їхнього виникнення забезпечує більш справедливий та обґрунтований підхід до оцінки професійної діяльності суддів.

8. Залежно від стадії юрисдикційного процесу застосування права, судові помилки можна поділити на: помилки, допущені під час встановлення фактичних обставин справи; помилки, допущені під час юридичної кваліфікації цих фактичних обставин; помилки, допущені під час ухвалення рішень у справі.

Помилки, допущені під час встановлення фактичних обставин справи, матимуть місце в тому разі, якщо було порушено вимоги, що висуваються законодавством до поданих доказів (належності, допустимості, достатності, достовірності). Помилки, допущені під час юридичної кваліфікації цих фактичних обставин, впливають із некоректного зіставлення подій, що відбулися в реальності, із застосовними нормами чинного законодавства. Результатом помилки є недосягнення тотожності у співвідношенні між фактичними та юридичними обставинами справи [5, с. 42]. Це стає можливим з огляду на недосягнення істини, під час аналізу фактичної основи справи або в процесі вибору й аналізу норми права, а також під час юридичної оцінки здобутих доказів. Помилки, допущені під час ухвалення рішень у справі, можуть бути пов'язані не тільки з технічними аспектами оформлення судового рішення, а й з оцінкою доказів. Некоректне розуміння або інтерпретація цих доказів може призвести до викривленого сприйняття судом фактичної сторони справи, що, своєю чергою, спотворює підсумкове рішення. Важливість ретельного розгляду та аналізу кожного аспекту справи стає очевидною, оскільки помилки у встановленні фактичних обставин справи, під час юридичної кваліфікації та в процесі ухвалення рішень мають далекосяжні наслідки, впливаючи на справедливість та ефективність судового розгляду загалом.

9. Залежно від повторюваності та поширеності, судові помилки можна розділити на: типові та атипові.

Типові помилки характеризуються певним ступенем однорідності, тобто є схожими порушеннями, що виникають у подібних випадках або в межах певного виду справ, що розглядаються в суді. Ці судові помилки не тільки мають властивість повторюватися з часом, а й регулярно виявляються в судових рішеннях, що свідчить про системний характер порушень і вказує на можливі недоліки в правозастосовчій практиці або в чинному законодавстві. Типові помилки слугують показником певних негативних тенденцій, вони допомагають локалізувати загальні проблеми, притаманні судовій практиці.

На відміну від типових, атипові судові помилки є поодинокими, не повторюються регулярно і мають випадковий характер. Вони можуть відбуватися через низку непередбачуваних обставин, таких як неухважність або особливі складнощі конкретної судової справи. Атипові помилки не можуть слугувати індикаторами системних проблем у судовій системі, а скоріше відображають унікальні умови або обставини, що впливають на розгляд окремих справ.

Розмежування помилок на типові й атипові важливе для аналізу судової практики, оскільки допомагає визначити сфери, що потребують поліпшення, а також розробити цільові заходи для підвищення якості та ефективності правосуддя. Найчастіше типові помилки, які стосуються застосування норм права, систематизуються і отримують своє розкриття в постановках пленуму вищих судових інстанцій, що дає змогу мінімізувати їх прояв в подальшому.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, слід зазначити, що класифікація судових помилок робить вагомий внесок у розвиток юридичної науки та поліпшення правозастосовної практики. Вона сприяє поглибленому розумінню складних правових процесів, підвищує якість роботи як суддів, так і адвокатів. Класифікація помилок є прийомом юридичної техніки, що дає змогу, з огляду на теоретичні та практичні знання за єдиним критерієм, розділити судові помилки на однорідні групи. Під час проведеного дослідження нами було запропоновано наступну класифікацію судових помилок: 1) залежно від впливу на правову долю судового рішення: суттєві; несуттєві; 2) залежно від об'єктивного сприйняття: очевидні; неочевидні; 3) залежно від функціональної при-

належності застосовуваних норм: матеріальні; процесуальні; 4) залежно від процесуального реагування: виявлені; латентні; 5) залежно від обсягу: повні; часткові; 6) залежно від типу: технічні; змістовні; 7) залежно від причини: суб'єктивні; об'єктивні; 8) залежно від стадії юрисдикційного процесу застосування права: помилки, допущені під час встановлення фактичних обставин справи; помилки, допущені під час юридичної кваліфікації цих фактичних обставин; помилки, допущені під час ухвалення рішень у справі; 9) залежно від повторюваності та поширеності: типові; атипові. Хоча наведена нами класифікація не претендує на повноту і потребує подальших уточнень, її застосування на практиці може дати можливість своєчасно виявляти та попереджати наслідки допущення подібних помилок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
2. Арабаджи Н.Б. Категорія «істина» в адміністративному судочинстві: до постановки питання. *Юридичний вісник*, 2021. № 3. С. 72–79.
3. Руденко Ю.М. Деятельность адвоката по предупреждению, выявлению и исправлению судебных ошибок в гражданском судопроизводстве: организационно-правовой аспект: *дис. ... канд. юрид. наук*: 12.00.11. Москва, 2009. 222 с.
4. Васьковский Е.В. Учебник гражданского процесса. Изд. 2-е, перераб. М.: Издание Бр. Башмаковых, 1917. 429 с.
5. Воплеко Н.Н. Ошибка в правоприменении: понятие и виды. *Советское государство и право*. 1981. № 4. С. 38–46.
6. Габрелян А.Ю. Вектор розвитку України: дилема вибору. *Матеріали конференцій МЦНД*, 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/mcnd-19.02.2021.lawgov.02> (дата звернення: 30.03.2024).
7. Габрелян А.Ю. Переваги та недоліки створення міжнародних стратегічних альянсів. *«Правові системи»*. Науково-практичний електронний журнал, 2018. № 3. С. 601–610.
8. Стрілецька О.В., Габрелян А.Ю. Реалізація принципу змагальності в ході проведення досудового розслідування. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*, 2024. Випуск 81(1). С. 168–179.